

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 4 december 2012 over de voortgang van de prestatieafspraken met de bekostigde hogescholen en universiteiten (Kamerstuk 31 288, nr. 322).

De voorzitter van de commissie
Wolbert

Adjunct-griffier van de commissie
Bosnjakovic-van Bommel

Inhoud

I.	Vragen en opmerkingen uit de fracties	2
	– Algemeen	2
	– Prestatieafspraken een feit	2
	– Ambitieuze doelen	3
	– Voorwaardelijke financiering	5
	– Centres of Expertise	5
	– Vervolgstappen	6
II.	Reactie van de minister	7

I. Vragen en opmerkingen uit de fracties

Algemeen

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de minister. Deze leden zien aanleiding tot het stellen van enkele vragen.

De leden van PvdA-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de onderhavige brief van de minister. De leden onderschrijven de doelstellingen, zoals die zijn vastgelegd in de hoofdlijnenakkoorden tussen het ministerie van OCW¹ enerzijds en de HBO²-raad en de VSNU³ anderzijds. De leden hebben nog wel enkele vragen over de nadere uitwerking van de prestatieafspraken hoger onderwijs.

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de voorliggende brief. Zij hebben hierbij een aantal vragen en opmerkingen.

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de brief over de prestatieafspraken. Zij merken op dat zij voorstander zijn van het afrekenen op prestatie, maar hebben daar wel enkele vragen over.

De leden van de GroenLinks-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de minister. Zij hebben hierover een aantal vragen.

De leden van de SGP-fractie hebben kennisgenomen van de onderhavige brief. Zij lezen dat het regeerakkoord het beleid van prestatieafspraken ondersteunt. Zij vragen of met de formulering in het regeerakkoord dat bekostiging op kwaliteit wordt voortgezet bedoeld wordt op de prestatieafspraken of dat ook een verdere ontwikkeling van bekostiging op grond van kwaliteitsoordelen beoogd is.

Prestatieafspraken een feit

De leden van de VVD-fractie waarderen de uitgebreide stand van zaken brief. De prestatieafspraken – hoewel het maar 7% van de bekostiging betreft – zijn een eerste en stevige stap richting een andere manier van denken in het onderwijs, zo menen zij. De leden hebben eerder al gezegd dat de lat niet alleen omhoog moet voor studenten, maar juist ook voor instellingen. Door prestatieafspraken, door de instellingen zelf opgesteld, weet iedereen precies aan welke eisen men moet voldoen. Deze leden hebben zich eerder uitgesproken voor een financieringssysteem op basis van kwaliteit. Kwaliteitsbekostiging is ook onderdeel van het regeerakkoord. Graag vernemen deze leden hoe de minister op de prestatieaf-

¹ OCW: onderwijs, cultuur en wetenschap

² Hbo: hoger beroepsonderwijs

³ VSNU: vereniging van universiteiten

spraken gaat voortbouwen en wil komen tot een uitwerking van kwaliteits-bekostiging.

De leden van de SP-fractie hebben zorgen over de invulling van de prestatieafspraken. Zij vrezen een te grote nadruk op rendementseisen. De leden vrezen dat vooral wordt gemeten wat meetbaar is en niet wat men uiteindelijk zou willen weten. Waarom wordt niet breder naar de onderwijskwaliteit gekeken dan naar rendement? Deelt de minister de mening dat onderwijskwaliteit moeilijk valt te reduceren tot rendement en prestaties? Hoe voorkomt u dat de academische vorming in het gedrang komt, zo vragen de leden.

Voorts vragen de leden waarom met één instelling nog geen afspraken zijn gemaakt. Wat gebeurt er als er ook na het jaar uitstel geen afspraken zijn, zo vragen de leden.

De leden vragen tevens of ook naar andere maatregelen is gekeken, zoals de plannen om de studiebeurs af te schaffen. Deelt de minister de mening dat wanneer zowel instellingen als studenten er financieel voordeel bij hebben om zo snel mogelijk een diploma te halen, dit de kwaliteit van het onderwijs en het niveau van afgestudeerden kan verlagen, zo vragen de leden.

De leden vragen voorts of er met de uitwerking van een nieuw ov⁴-arrangement rekening wordt gehouden met de wens om tot meer profilering en differentiatie te komen. Wat zijn de gevolgen voor de gewenste zwaartepuntvorming? Deelt de minister de mening dat een student zijn keuze voor een bepaalde studie mede zal laten afhangen van de uiteindelijke kosten, zowel qua studieduur als ook reiskosten, zo vragen de genoemde leden.

De leden van de D66-fractie willen allereerst weten hoe groot de financiële verschillen zijn die als gevolg van de prestatieafspraken kunnen oplopen. Oftewel, wordt een grotere prestatie ook echt substantieel anders beloond. Hierbij gaan de leden uit van het volgende. Het geld voor de prestatieafspraken is gevormd door de efficiencywinst bij de instellingen die door het ministerie van OCW werden afgeroomd als gevolg van de langstudeerdersmaatregel. Dit geld werd vervolgens ingezet als beloning bij goede prestaties zoals afgesproken in de prestatieafspraken. Maar is de redenatie van de leden waar dat bij het nakomen van alle afspraken door alle betrokken partijen dat het geld weer precies zo wordt verdeeld als dit voorheen (voor het afromen) het geval was? Of is er dan nog altijd effect van het niveau van excellentie waar partijen zich op bevinden? De leden willen graag weten hoe groot dit effect dan maximaal kan zijn, zowel in miljoenen als percentage van de totale rijksbekostiging van een instelling.

De leden van de GroenLinks-fractie vragen in hoeverre de prestatiebekostiging bedoeld is om nieuwe ranglijsten aan te leggen in het hoger onderwijs. Indien dit de bedoeling is, wat voegt dit toe aan de bestaande lijsten? Indien dit niet de bedoeling is, waarom worden de instellingen met scores dan in de publiciteit gebracht? Welke invloed zullen deze lijsten hebben op het onderwijs? Voorts vragen zij of de minister het risico van een zelfversterkend effect ziet. Tevens vernemen deze leden graag van de minister op welke manier studenten en docenten worden betrokken bij de prestatieafspraken. Worden studenten en docenten betrokken bij de rapportering over de prestatieafspraken, zo vragen zij.

Ambitieuze doelen

De leden van de VVD-fractie vragen wat het beeld van de minister is van het totale landschap aan instellingen. Welke profileringsvoorstellen zijn

---

⁴ Ov: openbaar vervoer

werkelijke veranderingen in de huidige situatie? Zijn er afspraken gemaakt over hoe dit profiel verankerd moet worden? Is er slechts sprake van een communicatieaanpak of wordt dit profiel ook tot in de haarvaten van de instellingen doorgevoerd? En wat is het, al dan niet globale, landelijke beeld van ontwikkeling van kwaliteit van de instellingen dat de prestatieafspraken impliceren?

De leden zijn enthousiast over de hoeveelheid aandacht voor excellentie maar wijzen er op dat in een gedifferentieerd landschap niet iedere instelling excellent kan zijn. Hoe staat de minister hier tegenover, zo vragen zij.

De leden van de PvdA-fractie stellen vast dat er binnen de prestatieafspraken nadrukkelijk aandacht is voor het vastleggen van de bekwaamheidseisen voor docenten in het hbo en wo⁵. Uit de brief van de minister kunnen zij echter nog niet opmaken hoe het kabinet hierop actief gaat aansturen. Ziet het kabinet een actieve rol voor zichzelf binnen de uitwerking en invoering van de Basiskwalificatie Didactische Bekwaamheden, zoals die is vastgelegd binnen het *Hoofdlijnenakkoord OCW – HBO-raad*⁶? Ook vragen de leden of de registratie van bevoegde en bekwaame docenten centraal kan plaatsvinden. Hierbij willen zij de minister wijzen op de opmerking van de staatssecretaris gedurende de begrotingsbehandeling OCW in december 2012⁷, waaruit kon worden opgemaakt dat het kabinet voornemens is het lerarenregister ook uit te breiden naar het hoger onderwijs.

De prestatieafspraken zetten in op meer profilering door hogescholen en universiteiten, zo stellen de leden voorts vast. Dit vraag ook om meer zorgvuldige toeleiding van studenten, aangezien het aanbod van hoger onderwijs meer divers wordt. De leden vragen daarom of de minister inzichtelijk kan maken in welke mate het onderwerp van *matching* expliciet deel uitmaakt van de prestatieafspraken en hoe hier door universiteiten en hogescholen invulling aan wordt gegeven. Kan de minister toelichten hoe het proces van *matching* geëvalueerd zal worden en welke indicatoren hiervoor zijn vastgesteld, zo vragen de genoemde leden.

De reviewcommissie stelt in haar aanbiedingsbrief⁸ aan de minister een aantal terechte vragen over de verscheidenheid in (internationale) ambities van verschillende instellingen, zo stellen de leden vast. Kan de minister toelichten of zij in de gelegenheid is om op deze vragen van de reviewcommissie in te gaan en deze antwoorden met de Kamer te delen, zo vragen de genoemde leden.

De leden van de SP-fractie vragen hoe wordt toegewerkt naar de verhoging van het aantal docenten met een mastergraad. Deelt de minister de mening dat na afschaffing van de basisbeurs, het onaantrekkelijker wordt om een mastergraad te behalen?

Voorts vragen de leden hoe wordt voorkomen dat de excellentietrajecten ten koste gaan van de aandacht voor het reguliere onderwijs. Tevens vragen zij hoe wordt voorkomen dat de nadruk op valorisatie ten koste gaat van het fundamentele onderzoek. Hoe wordt voorkomen dat de voorgeschreven publicaties in samenwerking met het bedrijfsleven leiden tot gesponsord onderzoek, zo vragen de leden.

---

⁵ WO: wetenschappelijk onderwijs

⁶ Bijlage van Kamerstuk 31 288, nr. 247, p. 4

⁷ Tweede Kamer, 32e vergadering, 6 december 2012, aan de orde is de voortzetting van de behandeling van: – het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaten van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2013 (33 400-VIII).

⁸ Bijlage van Kamerstuk 31 288, nr. 322, p. 9

De leden van de D66-fractie zijn verheugd over de gestelde doelen. De minister schrijft zelfs dat deze ambitieus zijn. De leden willen daarom graag weten hoezeer de gestelde doelen afwijken van hetgeen normaal gesproken verwacht mag worden van een hoger onderwijs instelling door bijvoorbeeld een student of onderzoeker. Kan de minister haar antwoord voorzien van enkele voorbeelden? En kan de minister hierbij specifiek toelichten wat onderwijsinstellingen niet hadden gedaan zonder dat er sprake was geweest van dit traject, zo vragen de leden.

De leden van de GroenLinks-fractie merken op dat de ambities op het punt van het terugdringen van overhead integraal deel uit maken van de prestatieafspraken. De leden vragen of het bijhouden en controleren van prestatieafspraken geen overhead of bureaucratie met zich meebrengt en hoe dit samenhangt met de ambitie om overhead terug te dringen. Wordt de bureaucratische last van het vormgeven en bijhouden van prestatie-indicatoren gemeten en kan de Kamer hierover geïnformeerd worden, zo vragen zij.

Voorts vragen de genoemde leden in hoeverre de basiskwalificatie onderwijs een betrouwbare graadmeter voor de kwaliteit van onderwijs is, in aanmerking genomen dat universiteiten de BKO⁹ zelf vormgeven. In hoeverre is de Nationale Studenten Enquête een representatieve indicator voor de studententevredenheid, zo vragen zij.

De leden willen tevens weten of de zwaartepuntvorming, die top-down wordt vormgegeven, voldoende ruimte voor wetenschappers biedt om prioriteiten te stellen op basis van wetenschappelijke inzichten. Kan worden gesteld dat de belangen van het bedrijfsleven de zwaartepunten van academisch onderzoek en onderwijs domineren via de TKI's¹⁰? Hoe staat de minister hier tegenover?

Over valorisatie vragen deze leden of in dit kader jonge afgestudeerden worden ondersteund om zelfstandig een onderneming op te zetten. Kan de minister zeggen of en hoe het geld voor valorisatie daadwerkelijk terecht komt bij wetenschappers, zo vragen zij.

Voorwaardelijke financiering

De leden van de SP-fractie vragen hoe de balans tussen de indicatoren wordt vastgesteld. Hoe is deze balans tot stand gekomen en hoe wordt de verhouding tussen de verschillende indicatoren in de gaten gehouden? Zijn er adequate indicatoren die de inhoudelijke kwaliteit kunnen meten, zo vragen de genoemde leden.

De leden vragen de minister tevens hoe wordt toegezien op de kwaliteitsverbetering wanneer instellingen budget kwijt raken op het moment dat zij de prestatieafspraken niet nakomen.

De leden van de D66-fractie vragen de minister op welke manieren wordt voorkomen dat vooral op de indicatoren wordt gepresteerd in plaats van dat er sprake is van een kwaliteitsverbetering.

De leden van de GroenLinks-fractie vragen met welke reden is gekozen voor de hoogte van de prestatiebekostiging van 7% en de toekomstige groei van dit percentage.

Centres of Expertise

De leden van de VVD-fractie vinden de Centres of Expertise een goed initiatief om onderwijs af te stemmen op de topsectoren. Inmiddels bestaan er echter 17. Is dat niet te veel, zo vragen deze leden. Hoe wordt

⁹ BKO: Basiskwalificatie Onderwijs

¹⁰ TKI's: topconsortia voor kennis en innovatie.

de samenwerking van de TKI's en de human capital agenda's geborgd? In de prestatieafspraken zijn de topsectoren al opgenomen, wat is daarmee de meerwaarde van de verschillende Centres of Expertise, zo vragen de leden.

De leden van de PvdA-fractie vragen of de minister meer inzage kan geven in de ontwikkeling van de Centers of Expertise. Graag zouden de leden willen weten of de minister de Kamer op korte termijn over de ontwikkeling van deze kenniscentra kan informeren.

Vervolgstappen

De leden van de VVD-fractie merken op dat de huidige prestatieafspraken gebaseerd zijn op een experimenteerbepaling. De minister schrijft dat ze aan het einde van de looptijd zal bezien of er verankering in de wet zal plaatsvinden. Voor deze leden geldt deze wettelijke verandering echter als een gegeven. Het enige experiment ten aanzien van de prestatieafspraken is voor deze leden hoe de wettelijke grondslag moet worden ingevuld. Hoe deze vorm wordt gegeven, is onderdeel van het debat tussen de minister en de Kamer. Wat is de reactie van de minister, zo vragen zij. Belangrijk onderdeel van de prestatieafspraken zijn de wettelijke kaders die het departement heeft toegezegd te wijzigen. In de reactie van de VSNU¹¹, «Stand van zaken: hoofdlijnenakkoord en prestatieafspraken OCW-VSNU, ten behoeve van de technische briefing voortgang prestatieafspraken hoger onderwijs van 17 januari 2013», blijken hier belangrijke vraagtekens over te bestaan. Zo is het wetsvoorstel kwaliteit in verscheidenheid¹² naar aanleiding van het advies van de afdeling advisering Raad van State gewijzigd. De brief van de VSNU wekt de suggestie dat het ministerie van OCW zich niet aan alle afspraken uit het hoofdlijnenakkoord houdt. Onder andere doet de VSNU in haar brief een oproep om alle afgesproken maatregelen tijdig in wet- en regelgeving op te nemen. Graag ontvangen deze leden een reactie van de minister in hoeverre in haar ogen de afspraken uit het hoofdlijnenakkoord worden nagekomen. Voorts vragen de leden of de evaluatie van de reviewcommissie in 2016 op tijd is om alle ervaringen mee te nemen voor de nieuwe periode.

De leden van de SP-fractie vragen wanneer Kamer de eerste evaluatie tegemoet kan zien.

De leden van de GroenLinks-fractie vragen welke rol de reviewcommissie heeft bij de beoordeling van het experiment prestatiebekostiging. Zowel de minister als de reviewcommissie hebben, middels de prestatieafspraken, grip gekregen op het hoger onderwijs, zo is de indruk van de leden. Is de minister het met de leden eens dat dit op zichzelf geen reden kan zijn om de experimentwet positief te beoordelen, zo vragen zij.

De leden van de SGP-fractie vragen welke rol de toelichting bij artikel 1.7a WHW¹³ speelt bij de evaluatie van het experiment. Zij vragen een reactie van de minister op de expliciete motivering van de wetgever: «Afwijking van bekostigingsvoorschriften kan [...] een gevolg [...] zijn, maar is geen doel op zich om te experimenteren.»¹⁴ Op basis van deze toelichting blijkt immers dat afwijking van het bekostigingshoofdstuk slechts een gevolg

¹¹ Parlisnummer: 2013Z03045

¹² Voorstel van wet tot wijziging van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek en enkele andere wetten in verband met de uitvoering van diverse maatregelen, aangekondigd in de Strategische Agenda Hoger onderwijs, Onderzoek en Wetenschap, 2011-2015 (Wet Kwaliteit in verscheidenheid hoger onderwijs) Kamerstuk 33 519

¹³ WHW: Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek

¹⁴ Kamerstuk 33 116, nr. 3, p. 3

kan zijn van experimenten die raken aan andere zaken dan de bekostiging, zo merken deze leden op.

II. Reactie van de minister